

KLAGANDE

1. Kent Kumpula
2. Sofia Andersson
3. Jennie Claesson
4. Eva Edwardsson
5. Therez Almerfors
6. Ehsan Nasari
7. Jonas Segersam

MOTPART

Uppsala kommun

ÖVERKLAGADE BESLUT

Kommunfullmäktige i Uppsala kommuns beslut 2022-12-12 och Kommunstyrelsen i Uppsala kommuns beslut 2022-12-14

SAKEN

Laglighetsprövning enligt kommunallagen (2017:725)

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten upphäver Kommunfullmäktige i Uppsala kommuns beslut den 12 december 2022 om utökning av antalet ledamöter i kommunstyrelsen.

Förvaltningsrätten upphäver Kommunstyrelsen i Uppsala kommuns beslut den 14 december 2022 om val till kommunstyrelsens arbetsutskott samt till Näringslivsrådet 2023-2026.

BAKGRUND OCH YRKANDEN M.M.

Kommunfullmäktige i Uppsala kommun beslutade den 12 december 2022 att utöka antalet ledamöter i kommunstyrelsen med ytterligare en ledamot samt att utse denna ledamot.

Kommunstyrelsen i Uppsala kommun beslutade den 14 december 2022 om val till kommunstyrelsens arbetsutskott samt till Näringslivsrådet 2023-2026.

Kent Kumpula, Sofia Andersson, Jennie Claesson, Eva Edwardsson, Theréz Almerfors, Ehsan Nasari och Jonas Segersam överklagar kommunfullmäktiges beslut och för fram i huvudsak följande. Kommunfullmäktige beslutade den 17 oktober 2022 att kommunstyrelsen fram till nästa val ska bestå av 18 ledamöter, och att dessa ledamöter ska utses enligt lagen (2022:629) om proportionella val i kommuner och regioner. Kommunfullmäktige genomförde val till en kommunstyrelse med 18 ledamöter samma dag. Den 12 december 2022 utökades kommunstyrelsen till 19 ledamöter och kommunfullmäktige valde då ytterligare en ledamot. Vid båda valen användes lagen om proportionella val i kommuner och regioner. Om valet från början hade gällt 19 ledamöter hade utfallet blivit ett annat jämfört med hur det blev när kommunfullmäktige valde 18+1 ledamöter.

Det överklagade beslutet innebär en felaktig tillämpning av lagen om proportionella val i kommuner och regioner. När kommunen väljer att utöka styrelsen med en plats och denna enda plats ska tillsättas genom proportionellt val kommer den största grupperingen att vinna det extra mandatet i kommunstyrelsen. Om man upprepar detta kan det största partiet utöka kommunstyrelsen med en ledamot i taget, eftersom platsen alltid kommer att tillfalla det största partiet när man endast röstar om ett mandat.

Sofia Andersson, Jennie Claesson, Eva Edwardsson, Therez Almerfors, Ehsan Nasari och Jonas Segersam för därtill fram i huvudsak följande. Den extra ledamoten har kommit att få en annan mandattid än de första 18 ledamöterna, vilka valdes för fyra år räknat från nuvarande fullmäktiges första sammanträde den 17 oktober 2022. Eftersom den extra ledamoten har fått en mandatperiod som vare sig är fyra år räknat från den 1 januari 2023 eller fyra år från kommunfullmäktiges första sammanträde är beslutet olagligt och ska upphävas. Kommunfullmäktige har inte rätt att besluta om mandattiden för kommunstyrelsen, utan den följer av lag. Intentionen bakom kommunallagens bestämmelser om val av styrelse är att styrelsen ska väljas i ett sammanhang, en gång för hela mandatperioden. Så har inte skett och därför bör det överklagade beslutet upphävas. Det kan också noteras att ingen ledamot begärde att lagen om proportionella val i kommuner och regioner skulle tillämpas den 12 december 2022. Beslutet är olagligt även av denna anledning.

Sofia Andersson, Jennie Claesson, Therez Almerfors, Ehsan Nasari och Jonas Segersam anför även följande. Med hänvisning till att ärendet varit brådskande har kommunstyrelsens ordförande beslutat om yttrande från kommunen i målet. Yttrandet är daterat den 3 april 2023. Det senaste kommunstyrelsesammanträdet ägde rum den 29 mars 2023. Yttrandet hade kunnat tas upp som ett ärende på det kommunstyrelsesammanträdet. Kommunen gavs möjlighet att yttra sig redan i februari 2023.

Sofia Andersson, Jennie Claesson, Therez Almerfors, Ehsan Nasari och Jonas Segersam överklagar även kommunstyrelsens beslut 14 december 2022 (mål.nr. 294-23) och för fram att besluten är fattade av ett organ som inte är valt i behörig ordning samt att de ifrågavarande valen hade kunnat få ett annat utfall om kommunstyrelsen hade haft den sammansättning som den ursprungligen hade då det är lotten som avgör vid lika röstetal.

I mål 7968-23 anges i ett yttrande avgivet av kommunstyrelsens ordförande att beslutet vidhålls av kommunen. I mål.nr. 294-23 vidhåller kommunen sitt beslut.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Kommunens yttrande är mål.nr. 7968-23 avgivet av kommunstyrelsens ordförande med stöd av 6 kap. 39 § kommunallagen. Klaganden har anfört att yttrande inte var av brådskande natur.

I 6 kap. 15 § kommunallagen anges att styrelsen själv eller genom ombud får företräda kommunen i alla mål och ärenden, om inte någon annan ska göra det på grund av lag eller annan författning eller beslut av fullmäktige. Beslutanderätten vad gäller yttranden med anledning av att beslut av fullmäktige har överklagats får enligt 6 kap. 38 § kommunallagen inte delegeras. Enligt 6 kap. 39 § kommunallagen får dock en nämnd uppdra åt ordföranden att besluta på nämndens vägnar i ärenden som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan avvaktas.

Kommunen har initialt förelagts att svara i målet senast den 9 februari 2023. Kommunen har därefter vid två tillfällen begärt, och beviljats, anstånd med motiveringen att beslutet om yttrande ska fattas av kommunstyrelsen vid dess nästa sammanträde, innan kommunen slutligen inkom med ett yttrande beslutat av kommunstyrelsens ordförande daterat den 3 april 2023. Kommunen har inte inkommit till förvaltningsrätten med något skäl för att ärendet trots detta varit så brådskande att kommunstyrelsens avgörande inte kunnat avvaktas. Förvaltningsrätten finner därför att yttrandet inte har tillkommit i föreskriven ordning. Förvaltningsrätten prövar därmed målet utan beaktande av kommunens yttrande.

De ifrågavarande besluten överklagas genom laglighetsprövning i den ordning som anges i 13 kap. kommunallagen. I mål om laglighetsprövning ankommer det inte på förvaltningsrätten att pröva beslutets skälighet eller lämplighet. Enligt 13 kap. 8 § kommunallagen ska ett överklagat beslut upphävas om det inte har kommit till på lagligt sätt, beslutet rör något som inte är en angelägenhet för kommunen, det organ som har fattat beslutet inte har haft rätt att göra det, eller beslutet annars strider mot lag eller annan författning. Domstolen får inte ersätta det överklagade beslutet med något annat beslut. Vid prövningen av överklagandet får domstolen enligt 13 kap. 7 § kommunallagen inte beakta andra omständigheter än sådana som klaganden har hänvisat till före överklagandetidens utgång.

Ledamöterna och ersättarna i kommunstyrelsen väljs enligt 6 kap. 18 § kommunallagen för fyra år, räknat från och med den 1 januari året efter det år då val av fullmäktige har hållits i hela landet. Fullmäktige får dock bestämma att styrelsens mandattid ska räknas från och med det fullmäktigesammanträde då valet hålls intill det sammanträde då val av styrelse hålls nästa gång. I ett sådant fall ska nyvalda fullmäktige välja styrelsen vid fullmäktiges första sammanträde.

För andra nämnder än styrelsen finns inga tvingande regler om mandattider, utan dessa bestäms enligt 6 kap. 19 § av fullmäktige. I förarbetena (prop. 1990/91:117 s. 198) anges att detta också innebär att kommunerna när det så vill kan göra förändringar i sin nämndorganisation. Vad gäller styrelsen framgår dock i förarbetena att mandattiden i styrelsen är fyra år, räknat från den 1 januari året efter valet av fullmäktige. Eftersom styrelsens verksamhet knyter an till verksamheten i fullmäktige ska dessa två organ ha i stort sett samma mandatperioder (prop. 2016/17:171 s. 368).

Enligt ovan angivna bestämmelser finns en tydlig reglering av från vilken tidpunkt mandattiden för kommunstyrelsens ledamöter ska räknas samt att de

väljs för fyra år. Att lagstiftaren har valt olika regleringar för styrelsen och övriga nämnder, och dessutom uttalat i förarbetena att detta innebär att kommunen kan göra förändringar i sin nämndorganisation, ger enligt förvaltningsrättens mening stöd för att förändringar i styrelsens organisation inte får göras efter det att styrelsens mandattid har börjat räknas, vilket i detta fall var vid fullmäktiges första sammanträde. Kommunens beslut att i efterhand utöka antalet ledamöter i kommunstyrelsen med ytterligare en ledamot strider därmed mot kommunallagen.

Det har i målet vidare gjorts gällande att ingen ledamot begärde att lagen om proportionella val i kommuner och regioner skulle tillämpas den 12 december 2022. För att denna lag ska vara tillämplig krävs enligt 5 kap. 58 § kommunallagen tillsammans med 2 § lagen om proportionella val i kommuner och regioner att minst en viss andel av de närvarande ledamöterna begär att valet ska vara proportionellt. Då någon sådan begäran inte har framställts skulle valet av den ifrågavarande ledamoten inte ha skett med stöd av denna lag. Kommunfullmäktiges beslut strider därmed även mot lagen om proportionella val i kommuner och regioner.

Förvaltningsrätten finner sammanfattningsvis att kommunfullmäktiges beslut strider mot kommunallagen och lagen om proportionella val i kommuner och regioner. Beslutet ska därmed upphävas.

I och med att kommunstyrelsen vid beslutet om val till kommunstyrelsens arbetsutskott samt till Näringslivsrådet 2023-2026 hade en felaktig sammansättning har dessa beslut inte tillkommit på lagligt sätt.

Kommunstyrelsens beslut i mål.nr. 294-23 ska därför också upphävas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (FR-03)

Johan Höök
rådman

I avgörandet har även de särskilda ledamöterna Kristiina Kosunen Eriksson och Magnus Lindbäck deltagit.

Målet har beretts av föredragande juristen Maria Romelin.

Hur man överklagar

FR-03

Vill du att beslutet ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Tiden räknas oftast från den dag som du fick del av det skriftliga beslutet. I vissa fall räknas tiden i stället från beslutets datum. Det gäller om beslutet avkunnades vid en muntlig förhandling, eller om rätten vid förhandlingen gav besked om datum för beslutet.

För en part som företräder det allmänna (till exempel myndigheter) räknas tiden alltid från den dag domstolen meddelade beslutet.

Observera att överklagandet måste ha kommit in till domstolen när tiden går ut.

Vilken dag går tiden ut?

Sista dagen för överklagande är samma veckodag som tiden börjar räknas. Om du exempelvis fick del av beslutet måndagen den 2 mars går tiden ut måndagen den 23 mars.

Om sista dagen infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårs-afton, räcker det att överklagandet kommer in nästa vardag.

Så här gör du

1. Skriv förvaltningsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att beslutet ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att kammarrätten ska

ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).

3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.

Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skicka eller lämna in överklagandet till förvaltningsrätten. Du hittar adressen i beslutet.

Vad händer sedan?

Förvaltningsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar förvaltningsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till kammarrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även kammarrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i kammarrätten

När överklagandet kommer in till kammarrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Kammarrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att förvaltningsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om förvaltningsrätten dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller det överklagade beslutet. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med förvaltningsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer hittar du på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.